

โครงสร้างส่วนล่าง, ประวัติศาสตร์, และสังคม*

มอริซ กอเดลิเยร์ เขียน
กนกศักดิ์ แก้วเทพ แปล

ในบทความนี้ ผู้เขียนมีจุดประสงค์ที่จะนำเสนอหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและถูกต้องแก่ข้อสรุปทางสังคมศาสตร์ที่สำคัญ 2 ประเด็นคือ เรื่องอุดมการณ์และเรื่องชนชั้น¹ ทั้งนี้ผู้เขียนจะทำการพิจารณาจากปัญหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน 4 เรื่องด้วยกันคือ

1. ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างโครงสร้างส่วนบนกับโครงสร้างส่วนล่าง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการที่เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด ในขั้นสุดท้ายกับความครอบงำโดยโครงสร้างส่วนบน

3. ส่วนประกอบของ "ลักษณะทางความคิด" ที่มีอยู่ในความเป็นจริงทางสังคม และความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงทางสังคม "ที่มีลักษณะทางอุดมการณ์" กับความเป็นจริงทางสังคม "ที่ไม่มีลักษณะทางอุดมการณ์"

4. บทบาทของ "ความรุนแรง" และ "การยินยอมจำนน" ที่นำไปสู่การครอบงำด้วยอำนาจกฎระเบียบ ที่ชนชั้นหนึ่งกระทำต่อชนชั้นอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งผู้เขียนจะพิจารณาว่ามีความขัดกันหรือไม่ในเรื่อง "ความชอบธรรม" ของการเกิดขึ้นของชนชั้นและรัฐ?

ก่อนที่จะได้พิจารณาเรื่องข้างต้นนี้อย่างละเอียดต่อไป ผู้เขียนขอแนะนำให้ผู้อ่านทราบด้วยว่าผู้เขียนเองได้วิจัยประโยชน์อย่างมากมาอมหาศาลจากข้อมูลใหม่ๆ ของผลการศึกษาด้านมานุษยวิทยาและประวัติศาสตร์ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และกล่าวสำหรับสาขาประวัติศาสตร์นั้น ผู้เขียนเป็นเพียงนักประวัติศาสตร์สมัครเล่นเท่านั้น เนื่องจากว่าในการอ่านผลงานการศึกษาเหล่านี้ผู้เขียนเน้นเฉพาะปัญหา

*จาก Maurice Godelier, "Infrastructure, Societies and History", *New Left Review*, No. 112 (Nov.-Dec. 1978), pp. 84-96.

ของการก่อตัวของรัฐและการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางชนชั้น ฉะนั้นคงเป็นที่แน่นอนว่าข้อเขียนชิ้นนี้คงทำให้ผู้อ่านบางคนที่ยากทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานะของผู้เขียน (ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม) กับชุมชนทรัพย์สินของชนชั้นใหม่ทางมาบุษยวิทยาที่รักเจเนมากซ์นั้น ก้องกึกหว้ง

1. ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างโครงสร้างส่วนล่างกับโครงสร้างบน

กล่าวสำหรับนักลัทธิมาร์กซ์ การเข้าใจถึงเรื่องอุดมการณ์ เงื่อนไขการเกิดขึ้นของอุดมการณ์ การเปลี่ยนแปลงของอุดมการณ์ ตลอดจนผลกระทบของอุดมการณ์ที่มีต่อการเคลื่อนไหวสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะคงทำความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างส่วนล่าง โครงสร้างส่วนบน และอุดมการณ์ อย่างไรก็ตาม เราสามารถจัดความเป็นจริงทางสังคมให้เป็นแบบ “สำเร็จรูป” ทั้งเช่นที่อัสตรูแซร์ทำได้หรือไม่? หรือเราสามารถพิจารณาความเป็นจริงทางสังคมในฐานะที่เป็นความแตกต่างในเรื่องของ “ระดับ” หรือของเรื่อง “เนื้อหา” ตามลักษณะของสถาบันในสังคมได้หรือไม่? กล่าวสำหรับผู้เขียนแล้ว ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับความคิดเช่นนั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่า กล่าวสำหรับสังคมหนึ่งนั้น ไม่ได้มีส่วนบนหรือส่วนล่าง หรือมี “ระดับ” ต่าง ๆ ที่เป็นจริงแต่อย่างใด ที่เป็นเช่นนั้นเพราะในทรรศนะของผู้เขียน ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างส่วนล่างกับโครงสร้างส่วนบนนั้นมิใช่เป็นความแตกต่างระหว่างสถาบัน หากแต่แท้ที่จริงแล้วเป็นความ

แตกต่างระหว่าง “หน้าที่” (functions) ฉะนั้นถ้ากล่าวในแง่นี้ อะไรคือความหมายของคำว่า “โครงสร้างส่วนล่าง” ?

สำหรับผู้เขียนโครงสร้างส่วนล่างเป็นการกำหนดคุณสมบัติของวัตถุและเงื่อนไขทางสังคมอย่างน้อย 3 อย่างด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถทำให้สมาชิกของสังคมนั้น ๆ ทำการ ผลิต และทำการ ผลิตซ้ำ บำจจ่ายทางวัตถุและทำให้สังคมดำรงอยู่ต่อไปได้ สิ่งต่าง ๆ ที่ประกอบเข้าด้วยกันนี้ได้แก่

1. สภาพการณ์ทางสิ่งแวดล้อมและภูมิศาสตร์ ที่มีอยู่แล้วของสังคมนั้น และเป็นสิ่งที่สังคมสกัดเอาไปจ้จ่ายทางวัตถุมาใช้เพื่อการดำรงอยู่ของสังคม
2. พลังการผลิตซึ่งได้แก่ บำจจ่ายทางวัตถุและปัญญา ที่สมาชิกของสังคมนำมาผนวกกันเข้าโดยการผ่านกระบวนการแรงงานอันหลากหลาย เพื่อที่จะสกัดเอาไปจ้จ่ายการยังชีพจากธรรมชาติ นั่นคือการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติและทำให้ธรรมชาติมีลักษณะเป็นสังคม

3. ความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต นั่นคือ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอะไรก็ตามที่ก่อให้เกิดการทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (ก) กำหนดรูปแบบทางสังคมในการเข้าถึงทรัพยากรและควบคุมทรัพยากรรับจ้จ่ายในการผลิต
- (ข) ทำการจำแนกแจกจ่ายกำลังแรงงานของสมาชิกในสังคม (ระหว่างกระบวนการทางแรงงานอันหลากหลาย) ที่ก่อให้เกิดพื้นฐานทางวัตถุในเวลาต่อมา รวมถึงการจัดระเบียบของกระบวนการแรงงานเหล่านี้

(ก) กำหนดรูปแบบทางสังคมของการแจกจ่ายแบ่งปันผลผลิตของแรงงานปัจเจกชนและแรงงานรวมหมู่ ซึ่งยังผลให้เกิดการหมุนเวียนหรือไม่หมุนเวียนของผลผลิตเหล่านั้น

ในขณะนี้ขอให้เรานึกถึงสิ่งที่มาร์กซ์ได้กล่าวไว้ว่า โครงสร้างเศรษฐกิจของสังคมนั้นเป็นแค่เพียงความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิตเท่านั้น คงข้อความที่ว่า "ความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิตทั้งหมดนี้ประกอบกันขึ้นเป็นโครงการทางเศรษฐกิจของสังคม"² และขอให้เราย้อนกลับไปคิดถึงเรื่องที่ว่า พลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตจะแตกต่างกันในความเป็นจริงเพราะในทางความเป็นจริงนั้นทั้งสองสิ่งนี้ไม่ได้ดำรงอยู่อย่างแยกจากกัน หากแต่ละจะผสมผสานกันเป็นรูปลักษณะเฉพาะอันหนึ่ง ๆ คือ "วิถีการผลิต" หรือ "รูปแบบทางสังคมของการผลิต" ซึ่งต่างเป็นรูปแบบเฉพาะที่หลากหลายของการผสมผสานกันระหว่างพลังการผลิตกับความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต จากคำจำกัดความนี้จะมีข้อวิจารณ์บางประการคือ พลังการผลิตนั้นรวมถึงสิ่งที่มีผู้เขียนเรียกว่าเป็น "ปัญญา" อันเป็นปัจจัยทางด้านความคิดของการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ปัจจัยทางความคิดนี้ผู้เขียนหมายถึง "ความรู้" เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างที่สังคมสามารถมีได้ และรวมถึงกระบวนการทางเทคนิคทั้งหมด ตลอดจนกฎในการสร้างเครื่องมือ กฎระเบียบในการใช้ร่างกายในการทำงาน ฯลฯ เราจะเห็นว่าที่ใจกลางของความสัมพันธ์ทางวัตถุที่สูงที่สุดอันได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับความเป็นจริงทางวัตถุที่อยู่รอบๆ มนุษย์นั้น เราจะพบความซับซ้อนที่รวมๆ กันของ

การเป็นตัวแทนความคิด โครงการ ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนจะขอเรียกว่าเป็น "ความคิด" อยู่ในความเป็นจริงทางสังคม ซึ่งมีการมีอยู่และการเกี่ยวข้องของสิ่งนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเกิดขึ้นของกิจกรรมทางวัตถุ ปัจจุบันนี้วิชามานุษยวิทยาได้เข้ามามีผลรบกวนกับการศึกษา "ความคิด" ที่อยู่ในความจริงทั้งหลายที่มีอยู่ในกระบวนการทางวัตถุของสังคม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเหล่านี้ อันเป็นอาณาเขตที่กว้างขวางใหญ่โตของศาสตร์ที่เกี่ยวกับมนุษยชาติ ซึ่งได้แก่การศึกษาถึงการแบ่งประเภทกำเนิดพืช สัตว์ อากาศ พื้นดิน กฎว่าด้วยการผลิตเครื่องมือ ฯลฯ และยังเป็นเนื้อหาของการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักประวัติศาสตร์ เช่น Joseph Needham ซึ่งศึกษาเรื่องประเทศจีน หรือ André Haudricourt³

ในประการแรก เราจะเห็นได้ถึงความมี "ความคิด" ของข้อเท็จจริงเหล่านี้ที่อยู่ในคำสนทนาของประชาชนและกลุ่มสังคมที่ใช้ข้อเท็จจริงนี้ด้วยเหตุนี้ข้อเท็จจริงนี้ก็ปรากฏอยู่ในฐานะเป็นข้อเท็จจริงทางคำภาษา หรือความเป็นจริงที่แยกไม่ออกจากภาษาและความคิด และด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ข้อเท็จจริงเหล่านี้สื่อสารในหมู่ผู้คนในสังคมและส่งต่อกันจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้ และจากจุดนี้เป็นต้นไปความแตกต่างระหว่างโครงสร้างส่วนล่าง โครงสร้างส่วนบนและอุดมการก็ปรากฏให้เห็นเป็น ความแตกต่างระหว่างหน้าที่มิใช่ความแตกต่างระหว่างสถาบัน ทั้งนี้ (ดังที่เราได้เห็นมาแล้วข้างต้น) ความคิดและภาษาสามารถทำหน้าที่ในฐานะเป็นส่วนประกอบของโครงสร้างส่วนล่าง ซึ่งในกรณีนี้ก็คือความคิด

และภาษาเป็นส่วนประกอบของพลังการผลิต ดังนั้นความแตกต่างที่มีอยู่จึงไม่ใช่เป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มีความสำคัญกับสิ่งที่ไม่สำคัญ ทั้งนี้เพราะผู้เขียนเองไม่สามารถมองเห็นได้ว่า “ความคิด” มีความเป็นวัตถุอันน้อยกว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เหลือในชีวิตสังคม แต่ขณะเดียวกันก็มีใช้เป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่จับต้องได้กับสิ่งที่จับต้องไม่ได้ หากแต่ทั้งหมดคนเป็นความแตกต่างในเรื่องตำแหน่งแห่งที่ ในระหว่างบรรดากิจกรรมทั้งหลายที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการผลิตซ้ำของชีวิตสังคม

ในประการที่สอง เราจะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถึงแนวคิดเรื่องกระบวนการของแรงงาน นั่นคือ เราจะต้องจำเอาไว้ว่าแนวคิดเรื่อง “งาน” (work) นั้นมิได้ดำรงอยู่ในทุกสังคม ตัวอย่างเช่นในสังคมกรีกโบราณ จะมีคำศัพท์อยู่ 2 คำคือ poiein และ prattein ซึ่งมีได้มีความหมายว่า “ทำงาน” (to work) หากแต่หมายถึง “ทำ” (to make) หรือ “กระทำ” (to act) ในภาษาละติน คำว่า “แรงงาน” (labor) มีความหมายถึงกิจกรรมที่ไม่น่ายินดี เหมือนกับคำว่า “panos” ในภาษากรีก ศัพท์คำว่า “negotium” หมายถึงกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ขัดขวางหรือตรงข้ามกับ “otium” ซึ่งคือการพักผ่อน (leisure) อันเป็นการสัณยฆัตกษณะหรือคุณลักษณะของเสรีชนและสถานะของกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการเมืองของพวกเขา ยิ่งไปกว่านั้น เป็นสิ่งที่ยากมากสำหรับคำว่า “งาน” เมื่อมีขึ้นนั้นจะมีความหมายหรือรวมเอาแนวคิดของ “การเปลี่ยนแปลง” ธรรมชาติโดยมนุษย์เราไม่

ไว้ด้วย ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการของแรงงานซึ่งจะครบถ้วนสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อประกอบเข้ากับปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งให้ความชอบธรรมต่อการมีอยู่หรือขาดหายไปในการบวนการแรงงานนั้น ๆ ของกลุ่มสังคม ตัวอย่างเช่น ถ้าพูดที่แสดงถึงการกำหนดข้อเท็จจริงว่าผู้หญิงเป็นคนเก็บผลผลิตจากป่า หาพื้น เป็นต้น ฯลฯ และขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงว่ากิจกรรมเช่นนั้นไม่มีค่าสำหรับผู้ชาย ซึ่งได้เก็บสำรองเอาไว้ (หรือเราอาจเรียกได้ว่าเป็น “สิทธิ”) สำหรับกิจกรรมอื่นที่คิดว่า เช่น การล่าสัตว์ ทำสงคราม หรือเป็นผู้นำทางค่านิยมกรรม เป็นต้น ซึ่งในการที่เราพิจารณาปัญหาเรื่องต่าง ๆ นี้ ที่จริงแล้วก็คือเรากำลังเข้าไปสู่ จุดของความเชื่อมโยงและความผูกพันระหว่างความสัมพันธ์ทางการผลิตกับการแบ่งงานกันทำ

ในส่วนต่อไป เราจะให้ความสนใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ในการผลิต สิ่งที่สำคัญในที่นี้จะต้องจำและระลึกอยู่เสมอก็คือ การที่ความสัมพันธ์ทางการผลิตต้องขึ้นอยู่กับการสังคมและยุคของประวัติศาสตร์นั้น ทำให้ความสัมพันธ์ทางการผลิตมีฐานะและรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เป็นผลที่เกิดจากผลกระทบที่ต่างกันของการเคลื่อนไหวของสังคม ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างที่บางคนอาจถือว่าเป็นเรื่องในทางเศรษฐศาสตร์ นั่นคือแบบแผนการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางการผลิต 2 อย่าง ได้แก่ หนึ่ง ในสังคมที่มีการล่าสัตว์และเก็บผลผลิตจากธรรมชาติ ดังเช่นสังคมอะบอริจิน ในออสเตรเลียนั้นเราจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งครอบคลุมอาณาเขต

สำหรับล้าสัตว์และเก็บผลผลิตจากธรรมชาติ ตลอดจนก่อให้เกิดการจืดระเบียบ ในส่วนประกอบของกลุ่มที่ร่วมกันทำกิจกรรม รวมทั้งการแบ่งปันผลผลิตก็คือ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งคือ สายสัมพันธ์ของการเป็นมิตรและการอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้เราจะเห็นได้ว่าในกิจกรรมประจำวัน ความสัมพันธ์อันที่มิตรจะเป็นตัวช่วยให้เกิดกำไรตรงสำหรับการร่วมมือกันในการล่าสัตว์ เก็บผลผลิตจากธรรมชาติและแบ่งปันผลผลิตที่ร่วมกันหามาได้ เราอาจพิจารณาได้อีกว่า เนื่องจากในการปฏิบัติจริงๆชาวออสเตรเลียกลุ่มหนึ่งซึ่งรวมตัวกันในการทำกิจกรรมประจำวัน โดยการสัดเคาะธรรมชาติมาใช้นั้นมีลักษณะที่ประกอบกันมาขึ้น มาเป็น โครงสร้างรอบ ๆ แกนกลางของกลุ่มผู้ชายที่สืบทอดกันมา สายเลือดของพ่อจากบรรพบุรุษรุ่นก่อน ๆ คนเหล่านี้จะเป็นทายาทที่มีสิทธิ์ครอบครองอาณาเขตในอนาคต การกระทำเช่นนั้นเป็นเครื่องกำประกันไปได้ในกรณีที่เกิดความจำเป็นขึ้นมาในการใช้อาณาเขตมีหลากหลายมากขึ้น ดังนั้นระบบดังกล่าวซึ่งมีลักษณะการเป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกันดำรงอยู่โดยผ่านกลุ่มเครือญาติจะทำให้การเป็นเจ้าของที่แบ่งแยกกันออกไปเป็นสิ่งไม่จำเป็น ทั้งนี้เพราะในกรณีที่เกิดวิกฤติการณ์บางอย่างขึ้นกลุ่มสมานฉันท์เหล่านี้ก็จะสามารถใช้ทรัพยากรเหล่านี้ร่วมกันได้

จุดหนึ่งที่ทำให้เรามาถึงประเด็นพื้นฐาน นั่นคือความสัมพันธ์ทางธรรมชาติของพลังการผลิตกับความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต สิ่งที่อยู่เบื้องหลังระบบการเป็นเจ้าของร่วมกันเหนือ

ทรัพยากรโดยไม่มี การแบ่งแยกนั้นจะทำให้เราพบว่า ปัจเจกชนไม่เพียงแต่จะต้องทำการผลิตขึ้นใหม่ในกลุ่มโดยไม้อาจทำได้คนเดียว หากแต่กลุ่มนั้นก็ไม้อาจทำการผลิตขึ้นใหม่ได้แต่เพียงได้ แต่จะต้องทำการผลิตร่วมกัน นั่นคือความเกี่ยวพันกันระหว่างพลังการผลิตกับรูปแบบทางสังคมของความสัมพันธ์ทางการผลิต ผู้เขียนจะกลับมาพิจารณาถึงประเด็นนี้อีกครั้งในตอนต่อไป แต่ในตอนนี้อยู่สรุปที่เราได้ก็คือว่า *ความสัมพันธ์เครือญาติทำหน้าที่เป็นความสัมพันธ์ทางการผลิต* โดยที่ความสัมพันธ์ทางการผลิตนั้นเกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ด้วยเหตุนี้ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างส่วนล่างกับโครงสร้างส่วนบนจึงไม่ใช่เป็นความแตกต่างระหว่างสถาบัน หากแต่เป็นความแตกต่างระหว่างหน้าที่ซึ่งอยู่ภายในสถาบันเดียวกัน (ในกรณีนี้คือระบบเครือญาติ)

สำหรับตัวอย่างที่สองนั้น ผู้เขียนจะใช้การวิเคราะห์ของ Frankfort, Oppenheim, Adams et. al. ที่กล่าวถึงการจืดระเบียบของพวกซูเมอร์เรียน (Sumerian) โบราณเป็นหลัก⁴ ดูเหมือนว่าในนครรัฐแถบเมโสโปเตเมียอันลือลั่นว่า ที่ดินเป็นทรัพย์สินของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ทั้งจะเห็นได้จากมีโบสถ์ของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าตั้งอยู่กลางนครรัฐ ขณะที่การดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจรวมศูนย์อยู่ในส่วนกลาง ซึ่งเป็นระบบที่ใหญ่โตมโหฬารโดยมีชุมชนของเมืองและเชครนบทรอบ ๆ อยู่ภายใต้อำนาจของพระซึ่งเป็นตัวแทนของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าที่ที่ดิน โดยที่พระเหล่านี้มีกรรมสิทธิ์ในแรงงานและผลผลิตบางส่วน ดังนั้นเราอาจเห็นได้ในกรณีนี้ว่า *ความสัมพันธ์ทางศาสนาทำหน้าที่เป็น*

ความสัมพันธ์ทางการผลิตด้วย นอกจากนี้ในกรณี นครรัฐของกรีก สมาชิกของสังคมที่เกิดจากนครรัฐสามารถอ้างสิทธิ์ของเสรีชนทั้งสิทธิ์ส่วนตัวและสิทธิ์ทางสาธารณะค่อที่ดินของนครรัฐ ซึ่งถ้ากล่าวในแง่ของกรีกแล้ว การเมืองในที่นี้จะทำหน้าที่จากภายในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ทางการผลิต

ก่อนที่จะเราจะทำการสรุปทั่วไปจากการวิเคราะห์ข้างต้นนี้ ผู้เขียนขอย้อนกลับไปสู่ประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความคลุมเครือในหมู่มาร์กซิสต์ นั่นก็คือความแตกต่างระหว่างกระบวนการทางแรงงานกับกระบวนการทางการผลิต นักมานุษยวิทยาบางคน อาทิเช่น E. Terray และ P.P. Rey ได้ใช้คำว่า "วิถีการผลิต" กับรูปแบบที่หลากหลายของกระบวนการทางแรงงานที่เขาพบในการอธิบายสังคมอันได้แก่ การอธิบายวิธีการล่าสัตว์ การทำเกษตรกรรม หัตถกรรมในหมู่ชาว Guroes ของ ไอวอรี โคสต์ ของ C. Meillassoux⁵ นั่นคือเราได้วิธีการผลิตแบบล่าสัตว์ การเกษตรกรรม และแบบทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ อื่น ๆ อย่างไรก็ตาม นี่เป็นการสับสนกันระหว่างรูปแบบของการแบ่งงานกันทำกับวิถีการผลิต เพราะเป็นไปได้ที่เราจะรวมเอา การเลี้ยงสัตว์ การเกษตร และหัตถอุตสาหกรรมในครัวเรือนขนาดเล็กเข้าเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบเดียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องถือว่ามีวิถีการผลิตที่แตกต่างกันและกำหนดเข้าด้วยกันอย่างผสมผสานคำวางอยู่และ ในขณะนี้เองก็แนวคิดเรื่อง "การก่อรูปเศรษฐกิจ-สังคม" เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องด้วย อันที่จริงแล้ววิถีการผลิตแบบหนึ่ง ๆ นั้นถูกกำหนดขึ้นโดยรูปแบบของการถือ

เอาทรัพย์สิน (ปัจจัยการผลิตและผลผลิต) ที่แตกต่างกันเป็นเกณฑ์ ฉะนั้นจึงสามารถมีรูปแบบของกระบวนการทางแรงงานและของความร่วมมือระหว่างแรงงานที่แตกต่างกัน ที่ประกอบกันขึ้นบนพื้นฐานของรูปแบบกรรมสิทธิ์แบบเดียวกันได้ เราสามารถจินตนาการได้ว่าความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์จะสามารถได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนทรัพย์สิน มหาศาลทางมานุษยวิทยาและประวัติศาสตร์อย่างละเอียดถี่ถ้วนได้มากเพียงใดและในขณะเดียวกันเราก็สามารถมองเห็นได้ด้วยเช่นกันว่าไม่ใช่ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถพูดได้เป็นนามธรรม ดังเช่นกรณีของ 'พลังการผลิต' และการวิเคราะห์ที่ส่งห่าง ๆ ที่อยู่ภายในแนวคิดอันนี้นั้นสามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนด้วยทฤษฎี

อย่างไรก็ตาม มีข้อสรุปทั่วไปที่มีความสำคัญที่เราคิดออกมาได้อย่างหนึ่ง นั่นคือข้อแตกต่างระหว่างโครงสร้างส่วนล่างกับโครงสร้างส่วนบนนั้น มิใช่ความแตกต่างระหว่าง "สถาบัน" หรือ "กรณี" แต่เป็นความแตกต่างระหว่างหน้าที่เฉพาะสังคมที่แน่นอนบางสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมทุนนิยมที่มีความแตกต่างระหว่างหน้าที่นั้นมาคั่งจ้องเข้ากับ ความแตกต่างระหว่างสถาบัน ในทรวงคณะของผู้เขียน ถึงนี้แหละคือเหตุผลที่แท้จริงสำหรับ "จุดเปลี่ยนทางญาณวิทยา" (Epistemological break) ที่งานของมาร์กซ์ ทำให้สมบูรณ์ ซึ่งสาเหตุแรกเริ่มของการค้นพบนี้มิได้อยู่ในความคิดของมาร์กซ์ หากแต่อยู่ในความเป็นจริงของวิถีการผลิตแบบทุนนิยมก็ได้มีการแบ่งแยกเศรษฐกิจการเมือง ศาสนา เครือญาติ

อื่น ๆ ฯลฯ ออกจากกันเป็นครั้งแรกในฐานะที่เป็นสถาบันต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่แตกต่างกัน

และในตอนนั้นเองที่เราสามารถเห็นเรื่องราวต่าง ๆ มากมายที่รวมกันอยู่ต่อหน้าเรา ได้ชัดเจน นั่นคือเหตุผลและเงื่อนไขในประวัติศาสตร์ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของสถานะ และท้ายที่สุดในรูปแบบของความสัมพันธ์ทางการผลิต ในการเริ่มต้นการวิจัยครั้งนี้เราจะต้องล้มเลิกความพยายามใดๆที่จะลดสถานะและรูปแบบทางเศรษฐกิจในสังคมหนึ่ง ๆ จากแนวคิดทางทฤษฎีที่เป็นนามธรรม ชาวมาร์กซิสต์เองก็เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ จะต้องพิจารณาเรื่องนี้อย่างถี่ถ้วนด้วย เพราะสิ่งที่แน่ชัดก็คือลัทธิมาร์กซ์มิใช่ลัทธิประจักษ์นิยมที่หลากหลาย หากแต่กล่าวอย่างถึงที่สุดแล้วลัทธิมาร์กซ์เป็นวิธีการทางทฤษฎีที่จะต้องยอมรับต่อประสบการณ์รัฐประหารที่หลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้นในงานวิจัยดังกล่าว มาร์กซิสต์จะต้องไม่คิดถึงงานของมาร์กซ์ให้ข้อเสนอแก่เราถึงสถานะของ “การตอบสนองซึ่งกันและกัน” (Correspondence) ระหว่างธรรมชาติของพลังการผลิตกับธรรมชาติของความสัมพันธ์ทางการผลิต “ธรรมชาติ” ในที่นี้หมายความถึง สถานะ รูปแบบและผลกระทบอย่างใดก็ตาม ผู้เขียนเองก็จะไม่พยายามซ่อนข้อเท็จจริงที่ว่า ข้อสมมุติฐานนี้มีอะไรเป็นสิ่งที่ใช้ได้ง่าย ๆ ด้วยเหตุผลหลายประการคือ คำว่า “การตอบสนองซึ่งกันและกัน” นั้นมีความหมายที่ไม่ชัดเจน เพราะเราไม่รู้ว่ามันมีความหมายถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันหรือความสัมพันธ์ที่เข้ากันได้ ? ยิ่งกว่านั้น เราไม่มีการวิเคราะห์ถึงพลังการผลิต

อย่างจริงจัง ตลอดจนพัฒนาการของพลังการผลิต ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเรา แต่ถ้าเราต้องการที่ก้าวไปข้างหน้า การวิเคราะห์ดังกล่าวนี้จะเปิดโอกาสให้เราก้าวไปไกลว่าขั้นตอนปัจจุบัน ซึ่งช้าอยู่กับที่ แม้เราสามารถเห็นอย่างง่ายคายว่าพลังการผลิตปกป้องอะไรอยู่ แต่ก็เป็น ไปไม่ใ้ทำให้เราจะเห็นอย่างชัดเจนถึงสิ่งที่พลังการผลิตนั้นอนุญาตให้เกิดและเราจะเห็นถึงสิ่งที่พลังการผลิตกำหนดได้น้อยลงไปอีก แม้ว่าเราไม่สามารถกำหนดรูปแบบทางสังคมที่แน่ชัดจากพลังการผลิต แต่เราก็เข้าใจถึงข้อจำกัดของระดับความเป็นไปใ้ที่จะเกิดขึ้นจากพลังการผลิต ตลอดจนกลไกที่พลังการผลิตนำเอามาใช้ในการเลือกสรรความเป็นไปที่มีมากมายต่าง ๆ เหล่านี้

ผู้เขียนจะกลับมาพูดถึงปัญหาเหล่านี้อีกครั้งในตอนท้ายของส่วนต่อไป ในตอนนั้นผู้เขียนจะพยายามใช้การวิเคราะห์ของผู้เขียนเองเกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างส่วนล่าง เพื่อที่เราจะได้เข้าถึงการถกเถียงที่แยกพวกมาร์กซิสต์ออกจากพวกที่ไม่ใช่มาร์กซิสต์ (และในหมู่มาร์กซิสต์เองด้วย) ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานสำหรับการกำหนดสังคมรูปแบบต่าง ๆ จากสิ่งที่มาร์กซิสต์เองอาจเรียกว่า “โครงสร้างส่วนบน” นั่นคือระบบเศรษฐกิจในสังคมตั้งแต่บางสังคม รูปแบบศาสนา—การเมืองของฟาสซิสต์ในอิตาลี.....เป็นต้น ฯลฯ ทั้งนี้ มาร์กซิสต์จะสามารถประสานข้อสมมุติฐานของการกำหนดในขั้นสุดท้ายด้วยโครงสร้างส่วนล่างกับข้อเท็จจริงของการครอบงำสังคม ในช่วงประวัติศาสตร์ที่เฉพาะบางสังคมด้วยโครงสร้างส่วนบนได้อย่างไร ?

2. การกำหนดทางเศรษฐกิจและการครอบงำโดยโครงสร้างส่วนบน

ปัจจุบันนี้เป็นเรื่องธรรมดาสามัญสำหรับนักมานุษยวิทยาและนักประวัติศาสตร์ที่เชี่ยวชาญจำนวนมากที่จะเขียนข้อเท็จจริงเพื่อปฏิเสธลัทธิมาร์กซ์ อาทิเช่น Radcliffe-Brown จะปฏิเสธโดยใช้ลักษณะเครือญาติที่เป็นปัจจัยครอบงำในหมู่ชาวอะบอริจินออสเตรเลีย⁶ ในขณะที่การปฏิเสธของ Louis Dumont จะอ้างถึงการครอบงำอย่างท่วมท้นของศาสนาในอินเดีย รวมทั้งการจัดระเบียบสังคมด้วยระบบวรรณะ โดยผ่านการต่อต้านทางอุดมการณ์ระหว่างอุดมการณ์วิสุทธิกับอุดมการณ์ไม่บริสุทธิ์⁷ ส่วนสำหรับนักประวัติศาสตร์ก็เช่น - Edouard Will ใช้การครอบงำทางการเมืองในหมู่ชาวกรีกโบราณเป็นเครื่องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเศรษฐกิจไม่สามารถมีบทบาทเป็นตัวกำหนดหรือแม้แต่ก่อให้เกิดระบบ⁸ อย่างไรก็ตาม คำถามสำคัญที่ต้องตอบได้แก่ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ยกมาล้วนถูกต้องหรือไม่?

ถ้าเราวิเคราะห์ตัวอย่างเหล่านี้ตามคำจำกัดของความสัมพันธ์ทางการผลิต ดังที่ผู้เขียนกล่าวไว้ข้างต้น เราสามารถเห็นได้ว่าในแต่ละกรณีก็ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นนี้ 'โครงสร้างส่วนบน' ซึ่งทำการครอบงำนั้นขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตด้วย จากตัวอย่างทั้งสามตัวอย่างนี้และเช่นเดียวกันกับข้อเท็จจริงในทุกสังคม เครือญาติเป็นตัวกำหนดสายสัมพันธ์และพันธมิตร และจะมีเพียงกรณีเดียวเท่านั้นที่เครือญาติเป็นตัวยึดครอบงำ นั่นคือกรณีของพวกอะบอริจินในออสเตรเลีย กล่าวโดยสรุป ในสังคมทั้ง 3 สังคม ศาสนาเป็นตัวจัดระเบียบของความสัมพันธ์

ระหว่างคนในสังคมกับสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติ แต่ขณะเดียวกันศาสนาก็จะครอบงำสังคมด้วย ตัวอย่างจากสังคมเดียวกันนี้คือสังคมฮินดู ดังนั้นเราอาจขยายข้อสมมุติฐานออกไปได้ว่า แม้ดูจากภายนอกแล้วหน้าที่ของเครือญาติหรือศาสนาในค่านหนึ่งจะเป็นตัวกำหนดการผลิตขึ้นใหม่ของชีวิต (โดยการกำหนดการแต่งงานและสายสัมพันธ์) และในอีกค่านหนึ่งจะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์กับอำนาจที่มองไม่เห็น ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการผลิตขึ้นใหม่ของจักรวาล หน้าที่ทั่วไปดังกล่าวนี้ไม่อาจเพียงพอสำหรับการก่อให้เกิดการครอบงำ "โครงสร้างส่วนบน" อันใดอันหนึ่งได้

ทั้งนี้ข้อสมมุติฐานที่ผู้เขียนใช้ก็คือ สำหรับสังคมๆหนึ่งกิจกรรมต่างๆ ซึ่งรวมถึงความคิดและสถาบันที่สอดคล้องและเป็นผู้จัดระเบียบ กิจกรรมนั้นๆ จะมีบทบาทหลักในการทำหน้าที่และก่อให้เกิดวิวัฒนาการของสังคมสังคมหนึ่ง ตลอดจนมีอิทธิพลในความคิดและการกระทำของกลุ่มคน และปัจเจกชนที่ก่อให้เกิดกิจกรรมนั้นขึ้นมาได้นั้น ไม่เป็นการเพียงพอที่กิจกรรมดังกล่าวจะทำหน้าที่หลายอย่างรวมถึงหน้าที่ของความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็นเสมือนความสัมพันธ์ทางการผลิต หากเป็นเพียงข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับเหตุผลที่สมควรให้น้ำหนักอย่างสัมพันธ์และความสำคัญที่ไม่เท่าเทียมกัน ของรูปแบบต่างๆ ของการกระทำทางสังคมที่ทำให้สังคมทำหน้าที่และวิวัฒนาการไป นั่นก็คือให้น้ำหนักกับประเด็นว่าความสัมพันธ์ทางสังคม (เครือญาติ ศาสนา ฯลฯ) คืออะไร น้อยกว่าประเด็นว่าความสัมพันธ์ทางสังคมทำอะไรและก่อให้เกิดอะไรขึ้น หากเป็นที่ยืนยันว่าความสัมพันธ์ทางสังคมครอบงำ

เมื่อความสัมพันธ์ทางสังคมนั้นทำหน้าที่เหมือนกับความสัมพันธ์ทางการผลิตแล้วละก็ เราอาจจะค้นพบข้อสมมุติฐานเกี่ยวกับตัวกำหนดหลักในขั้นสุดท้ายคือ โครงสร้างส่วนล่างของมาร์กซ์อีกครึ่งหนึ่ง ข้อสมมุติฐานนี้จึงควรที่จะต้องได้รับการเข้าใจในฐานะที่เป็นตัวก่อให้เกิดการดำรงอยู่ทั่วไปตามระดับชั้นตอนของบรรดาหน้าที่ต่าง ๆ ที่ความสัมพันธ์ทางสังคมควรจะต้องมี ถ้าสังคมนั้นจะต้องดำรงอยู่และทำการผลิตควมมันเองขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตามเราไม่อาจสามารถถกทอนอะไรจากสังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะหรือรูปแบบของความสัมพันธ์ทางการผลิตของสังคมใด ๆ ก็ตาม ภัยเหตุนั้นจึงเป็นไปไม่ได้ที่ข้อเท็จจริงเหล่านี้จะทำให้ทฤษฎีมาร์กซ์เพียงการยกเอาประเด็นการครอบงำของโครงสร้างส่วนบนขึ้นมากล่าว

สิ่งที่ผู้เขียนต้องการเน้นในที่นี้ก็คือน่าจะวิจารณ์มองสิ่งต่าง ๆ เช่นนั้นนั้นแตกต่างออกไปจากที่อัลดูซาร์ บาติบาร์ และสำนักศิษย์ของเขาทางด้านมานุษยวิทยาหรือประวัติศาสตร์ได้ยอมรับเอาความเกี่ยวเนื่องกัน ในการกำหนดขั้นสุดท้ายของเศรษฐกิจ กล่าวสำหรับพวกเขาเหล่านี้ เศรษฐกิจได้เลือกตัวอย่างอื่นอันหนึ่งในระหว่างตัวอย่างที่มีอยู่มากมายและวางมันลงไปในฐานะของการครอบงำ ปฏิวัติสองขั้นนั้นนำไปสู่กลไกที่เกี่ยวเนื่องกันโดยผ่านการดำเนินงานของโครงสร้างส่วนล่าง ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายที่แนวคิดนี้ไม่สามารถพิจารณาถึงข้อเท็จจริงของสิ่งที่เกิดขึ้นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น เครือญาติซึ่งมีบทบาททั้งในแง่ของความสัมพันธ์ทางการผลิตและโครงสร้างส่วนบน แต่ไม่ว่าผลของการตกเตียงในเรื่องนี้จะออกมาอย่างไร เราก็จะค้นหาเหตุผลต่อไปได้ได้ว่า

ทำไมเครือญาติ (หรือศาสนา) จึงทำหน้าที่เหมือนกับเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิต และเป็นตัวครอบงำภัย ? กล่าวเฉพาะเรื่องเครือญาติเราอาจสมมุติว่าในสังคมดั้งเดิมกำลังแรงงานที่มีชีวิตมีค่ามากกว่าแรงงานที่สะสมอยู่ในรูปของเครื่องมือหรือการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน ฯลฯ ในขั้นก่อนการผลิตขั้นใหม่ของชีวิตในทุกสังคมจะอยู่ในรูปของความสัมพันธ์แบบเครือญาติ คงเห็นเราอาจค้นหาเหตุผลพื้นฐานให้ได้ว่าทำไมความสัมพันธ์ทางเครือญาติจึงทำหน้าที่เหมือนกับความสัมพันธ์ทางการผลิตและก็เป็นตัวครอบงำภัย ทั้งนี้ภายในเงื่อนไขของพลังการผลิต ซึ่งนั่นก็คือการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “แรงงานที่ตายแล้ว” กับ “แรงงานที่ยังมีชีวิต”

3. “ลักษณะทางความคิด” ของความเป็นจริง และปัญหาเรื่อง “อุดมการ”

จากวิธีการศึกษาและข้อสมมุติฐานที่ผู้เขียนขยายให้กว้างขวางมากขึ้นข้างต้นนั้น เราจะสามารถได้วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการกับปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างลักษณะทางความคิดของความเป็นจริงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทุกสังคมกับข้อเท็จจริงที่เป็นอุดมการและให้เป็นอุดมการได้หรือไม่ ? พิจารณาในแง่หนึ่งจะเห็นได้ว่าเราไม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงอะไรในส่วนที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องอุดมการและการครอบงำของอุดมการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันของชาวมาร์กซิสต์ในขณะนี้ ทั้งนี้พื้นฐานของความคิดที่เราจะผลักดันให้ก้าวหน้าขึ้นก็คือ แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมที่

ครอบงำภายในสังคมหนึ่งนั้น รวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิต บางคนอาจเสนอข้อคิดเห็นว่าความคิดที่แสดงถึงและให้ “ความชอบธรรม” ต่อความสัมพันธ์ทางสังคมที่ครอบงำส่วนมากมักจะมีบทบาทหลักโดยอัตโนมัติ หรือถ้าเราของความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นอยู่ นั่นคือความสัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรมระหว่างกลุ่มสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งมีฐานะภายในความสัมพันธ์ทางการผลิตที่แตกต่างกันไม่ว่าความสัมพันธ์นั้นๆ จะเป็นความสัมพันธ์ที่ครอบงำของผู้ชายต่อผู้หญิงในสังคมที่ไม่มีชนชั้นหรือการใช้วรรณะหรือชนชั้นของคนครอบงำกันอื่น เราอาจคาดหมายได้ว่าความคิดที่ให้ความชอบธรรมแก่การครอบงำดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเพศวรรณะหรือชนชั้นก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นความคิดที่ครอบงำโดยอัตโนมัติ และบนพื้นฐานเช่นเดียวกันนี้ เราสามารถคาดหวังได้ว่าพัฒนาการของความขัดแย้งเฉพาะอย่างที่มีอยู่ภายในลักษณะของความสัมพันธ์ทางการผลิตและความสัมพันธ์ทางสังคมที่แตกต่างกันจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์นั้น นั่นคือทั้งความสัมพันธ์แบบไร้กำลังและใช้อุณหภูมิระหว่างการครอบงำกับการถูกครอบงำ จะทำให้รูปแบบของจิตสำนึกของอุดมการณ์เปลี่ยนรูปไป เมื่อพิจารณาจากความเห็นจริงที่ครอบงำอุดมการณ์นั้น ๆ อยู่

อย่างไรก็ตาม เมื่อใดที่มีการยืนยันสมมุติฐานของมาร์กซิสต์ดั้งเดิม เมื่อนั้นความยุ่งยากของเราจะเริ่มค้นขึ้น ในประการแรก เราสามารถพบได้ว่าในข้อความเหล่านั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดสำหรับใช้กล่าวถึงความคิดกลายเป็นแนวคิดทาง

อุดมการณ์ การปรากฏขึ้นของความคิดใดก็ตามอาจจะเป็นอุดมการณ์ได้ ถ้าความคิดนั้นให้ความชอบธรรมแก่กฎเกณฑ์ของสังคมและความสัมพันธ์ที่ครอบงำหรือการกดขี่ที่ดำรงอยู่ในสังคมขณะนั้น ในประการที่สอง เนื้อหาของความคิดไม่ว่าความคิดนั้นจะถูกต้องหรือผิดก็ตาม หรือมีความถูกต้องน้อยหรือมาก ไม่อาจจะกลายเป็นวัตถุได้ และความคิดใด ๆ อาจกลายเป็นอุดมการณ์ได้ทันทีที่ความคิดนั้นได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการรับใช้ผลประโยชน์ของชนชั้นผู้กดขี่และปกป้องการกดขี่ที่มีอยู่นั้น ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพื่อความจำเป็นระเบียบของสังคม ถ้าเป็นเช่นนั้นและความคิดอื่นหนึ่ง ๆ ก็อาจจะกลายเป็นความคิดที่ผิดบางส่วน ในทันทีที่ความคิดนั้นเสนอภาพระเบียบของสังคมเพียงส่วนหนึ่งเสมือนว่าเป็นระเบียบสังคมเพียงอันเดียวที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้อย่างนั้นหรือ ? ถ้าเป็นอย่างนั้นจริงข้อคิดเท็จทางประวัติศาสตร์อาจกลายมาเป็นข้อคิดลึกลับทางประวัติศาสตร์ ขอให้เราพิจารณากันต่อไปในประเด็นที่ว่าการมีสมมุติฐานว่าการดำรงอยู่ของความคิดที่ครอบงำเพื่อรับใช้ชนชั้นผู้ปกครองนั้นมีความหมายว่าอะไรเดียวกันในชนชั้นที่ถูกปกครองก็มีความคิดถูกปกครองดำรงอยู่ด้วยอย่างนั้นหรือเปล่า ? การที่ความคิดที่ครอบงำอาจครอบงำได้ไม่ใช่เป็นเพราะว่าแนวคิดนั้นมีอยู่ในหมู่ของคนที่ถูกปกครองด้วยคอกหรือ ? แต่ละ ประสพการณ์แสดงให้เราเห็นว่าในระบบสังคมใดก็ตามจะมีส่วนหนึ่งของชนชั้นผู้ถูกปกครองมีความคิดที่ทำให้เขาคึกคักและใช้ในการต่อต้านชนชั้นผู้ปกครองอยู่เสมอ แต่เราสามารถสรุปได้หรือไม่ว่า ภายใต้สิ่งที่เราพูดถึงกันอยู่นั้น แนว

ความคิดของชนชั้นที่ถูกปกครองซึ่งเป็นแนวคิดที่
ต่อต้าน นำมาซึ่งอุดมการณ์ในการต่อต้าน และจะ
กลายเป็นอุดมการณ์อีกอันหนึ่ง ? หรือเราอาจกล่าว
ได้ใหม่ว่า แนวคิดที่ต่อต้านนั้นได้เป็นอุดมการณ์
ต่อไปแล้ว เพราะว่ามันไม่ได้ให้ความชอบธรรม
กับกฎระเบียบของสังคมที่มีอยู่หรือมีส่วนร่วมใน
การสังเคราะห์กับอุดมการณ์เก่า ? ทั้งความคิดที่
ความคิดที่ให้ความชอบธรรม (กับอำนาจเก่าใน
สังคมนั้น) เป็นภาพลวงตาหรือเปล่า ? ถ้าใช่
มันเป็นภาพลวงตา สำหรับใคร ? สำหรับคนที่
เป็นผู้ปกครองหรือผู้ถูกปกครอง ? หรือเป็น
ภาพลวงตาสำหรับบางคนที่ไม่ยอมรับกฎ
ระเบียบสังคมอันนั้นและต้องการเปลี่ยนแปลงมัน ?
หรือสำหรับพวกเราที่เป็นผู้สังเกตการณ์รอบนอก ?
(แต่สิ่งนี้จะเกี่ยวข้องกับอีกสำนึกของเราด้วยถ้าหาก
สิ่งนี้จะไม่มีผลต่อประวัติศาสตร์ของสังคมที่เกี่ยวข้อง)
ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่จะ
ให้คำจำกัดความสำหรับความคิดหนึ่งว่าเป็นอุดม
การณ์โดยใช้เกณฑ์เพียงอย่างเดียว (กฎเกณฑ์ที่ว่า
เป็นความจริงหรือความจริง เป็นความจริงหรือความ
ชอบธรรมหรือความไม่ชอบธรรม) หรือโดยใช้
ผลรวมหรือส่วนร่วมกันของทั้งสองอย่าง ทั้งนี้
เพราะสองอย่างนี้จะไม่มีทางได้พบกันเลย เมื่อหยิบ
ประเด็นนี้มาอภิปรายกันต่อไป ข้อโต้แย้งก็จะไม่
มีความหนักแน่นเพียงพอ อันที่จริงแล้วถ้าต้อง
การหนี หนีให้พ้นจากปัญหาที่กลืนไม่เข้าคายไม่
ออกที่จะต้องพบกับอีกปัญหาหนึ่งนั่นคือการเผชิญ
กับปัญหาถ้าจำกัดความของอุดมการณ์ ในแง่ของรูป
แบบหรือหน้าที่เราอาจจะต้องประจักษ์รัฐกติกกันแต่
เดิมเสริมต่อทฤษฎีว่าด้วยส่วนประกอบของอำนาจ
ในการครอบงำและกบฏหรือทฤษฎีที่ว่าด้วยความ
สัมพันธ์ระหว่างความรุนแรงกับการยินยอม

อย่างไรก็ตาม ในทศวรรษของผู้เขียน ทฤษฎี
ดังกล่าวข้างต้นนี้ไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ถ้าหาก
เรายังคงมองความคิดในฐานะที่เป็นปัจจัยที่สะท้อน
ความรู้สึกนึกคิดอย่างเป็นทางการเพียงฝ่าย
เดียวในความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นภายนอก
ตัวความรู้สึกนึกคิด โดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้สึก
นึกคิดนั้น รวมทั้งเกิดขึ้นก่อนความรู้สึกนึกคิดอีก
ด้วย ณ จุดนี้เองที่เรากำลังเผชิญกับปัญหารากฐาน
ซึ่งเป็นจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์ทั้งสำหรับการศึกษ
ชาติข้อเท็จจริงทางสังคมเองและการศึกษาความประวั
ติศาสตร์ด้วย ตลอดจนการปฏิบัติการที่เป็นจริงของ
เรา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผลจากการนี้ทำให้เรา
กำลังยืนอยู่บนทางหลายแพร่งแห่งมรดกวิธอัน
หลากหลายที่จะชี้ทางไปสู่การเป็นนักวิถุนิยม และ
ตอนนั้นแหละที่เราจะสามารถใช้ประโยชน์จากการ
วิเคราะห์ที่ผู้เขียน ได้วางเค้าโครงเอาไว้แล้วข้างต้น
ในส่วนที่ว่าด้วยส่วนประกอบของอุดมการณ์ที่มีอยู่
ในทุก ๆ ความสัมพันธ์ทางวัตถุซึ่งมีธรรมชาติของ
วัตถุอยู่รอบ ๆ ตัวเรา เราได้เห็นแล้วว่าพลังการ
ผลิตทางวัตถุอยู่อย่างนี้รวมกันเป็น ล่วงปรารถน
ที่ซับซ้อน แต่กลับว่าวิเคราะห์กันนั้น ไม่ได้มี
ลักษณะอันซับซ้อนหรือเป็นตัวแทนที่มีพื้นฐานมา
จากประสบการณ์ของความรู้สึกนึกคิดที่มีอยู่ใน
พลังการผลิตนั้น หากแต่เป็นส่วนประกอบเฉพาะ
ที่มีลักษณะเป็นฝ่ายกระทำอันเป็นเงื่อนไข
สำหรับการที่ความคิด จะกลายมาเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่
ได้ เมื่อถึงตอนนั้นก็จะเป็นการง่ายสำหรับเราที่
จะชี้ให้เห็นว่า การวิเคราะห์เช่นนี้สามารถใช้เป็น
การวิเคราะห์ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทาง
สังคมแบบใดก็ได้ สำหรับในทศวรรษผู้เขียนจะขอยก

เอาระบบเครือข่ายขึ้นมาเป็นตัวช่วยในการพิจารณา อันที่จริงแล้วความสัมพันธ์แบบเครือข่ายนั้น ไม่สามารถเกิดขึ้นและผลิตขึ้นใหม่จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้เลยถ้าปราศจากแนวคิดเกี่ยวกับกฎระเบียบของความกตัญญู ความสมานฉันท์และการอยู่ร่วมกัน ตลอดจนแนวคิดทั้งที่เป็นเครือข่ายและไม่ใช่เครือข่าย กล่าวคือแนวคิดกฎ และบรรทัดฐานมิใช่เป็นการสะท้อนของความสัมพันธ์แบบเครือข่ายจะมีส่วนหนึ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วตั้งแต่มีระบบเครือข่ายเกิดขึ้น นั่นหมายความว่า แนวคิดเรื่องเครือข่าย ไม่อาจลบล้างเหลือเพียงเป็นส่วนประกอบความคิดที่หลากหลาย แต่ขงแต่เพียงแก่นแนวคิดเรื่องเครือข่ายก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ถ้าปราศจากส่วนประกอบนี้ กล่าวโดยทั่วไป เราอาจกล่าวต่อไปได้อีกว่า ความคิดที่ว่าความสัมพันธ์ทางสังคมทุกอย่างนั้นเกิดขึ้นและดำรงอยู่ทั้งภายในและภายนอกความรู้สึกนึกคิดพร้อม ๆ กัน นั่นก็คือ ความสัมพันธ์ทางสังคมทุกอันจะมีส่วนที่เป็น “ความคิด” อยู่ด้วย ซึ่งมีใช่เป็นการสะท้อนภาพสะท้อนจากประสบการณ์แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นเงื่อนไขของกรรมชิ้นของความรู้สึกนึกคิด และต่อมาได้กลายเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะขาดเสียมิได้ของความรู้สึกนึกคิดไป ส่วนประกอบที่มีลักษณะเป็นความคิดนี้มีอยู่ทั้งในรูปแบบของเนื้อหาที่ก้าวข้ามจิตสำนึกและในทุก ๆ ด้านของความสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมทุกด้านสามารถบ่งบอกความสัมพันธ์ออกมาให้เห็นและแสดงถึงความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง

มาร์กซิสต์บางคนมีแนวโน้มที่จะลืมนึกถึงความรู้สึกนึกคิดนั้น ไม่ได้สะท้อนถึงความเป็นจริง

อย่างเรียบ ๆ หากแต่ตีความข้อเท็จจริงอย่างเป็นผู้กระทำ แต่ก็ไม่ไฉนเดวิดหรือก แต่สิ่งที่พวกเขาได้ลืมไปแล้วก็คือ ความรู้สึกนึกคิดไม่เพียงแต่จะทำการตีความตามข้อเท็จจริง หากแต่ยังเป็นการรวบรวมการปฏิบัติการทางสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับข้อเท็จจริงนี้ ซึ่งนั่นก็คือ *ความรู้สึกนึกคิดก่อให้เกิดการผลิตข้อเท็จจริงทางสังคมอันใหม่ขึ้นมาด้วย* สิ่งนี้เองค้ำหากที่ก่อให้เกิดความแตก่างขึ้นในมรดกวิธีทั้งหลายของการเป็น “นักวิถุนิยม” ในการปฏิบัติอย่างเป็นทางการและมีแนวทางการเมือง และข้อแตกต่างทั้งหมดนี้จะกลายเป็นสิ่งที่มีความหมายมากขึ้น ถ้าหากว่าเราเกิดความสับสนระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติกับความสัมพันธ์ของมนุษย์กับประวัติศาสตร์ สำหรับธรรมชาตินั้น ธรรมชาติได้มีอยู่แล้วและจะมีอยู่โดยไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ นอกเหนือความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์และ/หรืออย่างน้อยที่สุดบางส่วนของธรรมชาติก็ไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์เลย ในทางตรงกันข้าม ความสัมพันธ์ทางสังคมไม่สามารถมีอยู่ได้เว้นแต่จะมีอยู่ในรูปแบบ 2 ประการคือ ภายในและภายนอกความคิด ทั้งในฐานะที่เป็นวัตถุและเป็นข้อเท็จจริงที่มี “ลักษณะทางความคิด” รวมอยู่ด้วย

กล่าวโดยสรุป ผู้เขียนพยายามที่จะใช้การวิเคราะห์เหล่านี้มาให้ความกระจ่างกับปัญหาที่ว่าด้วยกันกำเนิดของชนชั้นและรัฐ ทั้งนี้ผู้เขียนจำได้ถึงข้อเขียนของ Bonte ที่เสนอเอาไว้ว่าพวก Kel Gress Touaregs ในไนจีเรียเป็นสังคมมีชนชั้นแต่ไม่มีรัฐนั้น มีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากสถาบันรวมศูนย์อำนาจของชนชั้นผู้ปกครอง⁹

4. ความรุนแรงและการยินยอมจำนน: ต้นกำเนิดของชนชั้นและรัฐ

โดยทั่วไปแล้วอำนาจในการครอบงำทุกชนิด จะประกอบด้วยการบังคับ 2 อย่างที่ไม่สามารถ แยกออกจากกันได้ และเป็นตัวทำให้อำนาจในการครอบงำมีความเข้มข้น บังคับ 2 ประการนี้ คือความรุนแรงและการยินยอมจำนน ในการวิเคราะห์ต่อไปนี้ผู้เขียนคงต้องระวังอย่างมากที่ต้องทำให้ผู้อ่านประหลาดใจ เพราะในความคิดของผู้เขียน บังคับ 2 ประการที่ประกอบกันขึ้นเป็นอำนาจนั้น บังคับที่มีพลังเข้มข้นที่สุดมิใช่ความรุนแรงของผู้ปกครอง หากแต่คือการยินยอมจำนนของผู้ถูกปกครองที่อยู่ใต้การครอบงำ อนึ่ง ผู้เขียนไม่ต้องการให้มีการเข้าใจผู้เขียนผิดในทันที ทั้งนี้ผู้เขียนตระหนักดีถึงความแตกต่างทั้งหมดที่มีอยู่ระหว่างการยินยอมจำนนที่เกิดขึ้นโดยการใช้อำนาจ การยอมรับอย่างยินยอมจำนน ตลอดจนการสนับสนุนอย่างมีข้อผูกมัดและความสำนึกร่วมกัน ผู้เขียนสำนึกเป็นอย่างมากถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ไม่ว่าจะในสังคมใดๆ แม้แต่ในสังคมที่ปราศจากชนชั้นก็ยังไม่มีการยอมรับซึ่งกฎระเบียบของสังคมอย่างสมบูรณ์ ในหมู่ปัจเจกชนหรือกลุ่มคนในสังคม แม้จะเป็นการยินยอมชนิดยอมจำนนโดยปริยาย และถึงแม้ว่าจะมีการยินยอมชนิดเป็นฝ่ายกระทำ การยินยอมนั้นก็มิได้เป็นอิสระจาก ข้อจำกัดและความขัดแย้ง ในทุกผลที่อยู่เบื้องหลังสิ่งนี้ก็คือความรู้สึกนึกคิด ถึงข้อเท็จจริงที่ว่าในทุกสังคมรวมทั้งสังคมดั้งเดิมและสังคมที่มีความเท่าเทียมกันมากที่สุดก็ตามที จะมีผลประโยชน์ที่ร่วมกันหรือผลประโยชน์เฉพาะอย่างทีก่อให้เกิดความขัดแย้งและต้องมีการตกลงกันอยู่ทุกวัน มิฉะนั้นก็จะไม่มีสิ่งที่เราเรียกว่า

“ประวัติศาสตร์” เกิดขึ้น แต่แม้ว่าสิ่งนี้จะมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดทั้งในแง่วิวัฒนาการสังคมและสำหรับระบอบการปกครองของปัจเจกบุคคลหรือสมาชิกสังคมส่วนรวม ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ถูกปกครองจะมีความสำนึกถึงความชอบธรรมของระบบสังคมที่เป็นอยู่อย่างลึกซึ้งหรือสนับสนุนเพียงเล็กน้อยหรือสิ่งใดที่จะยอมรับมันหรือต่อต้านมันอยู่สัก ๆ ภายในจิตใจ หรือในที่สุดประกาศตัวเป็นศัตรูกับมันออกมาอย่างเปิดเผยก็ตาม ในทันทีซึ่งเรากำลังจะพูดถึงอยู่ด้วยก็คือรูปแบบที่เป็นไปได้หลาย ๆ อย่างของพลังทางประวัติศาสตร์ที่ใหญ่โตอันหนึ่งสำหรับการดำรงรักษาหรือเปลี่ยนแปลงสังคม ซึ่งสิ่งนี้ก็คือพลังของความคิด พลังของอุดมการณ์ ซึ่งเป็นพลังที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากเนื้อหาเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากวิธีการที่ผู้ถูกปกครองมีส่วนร่วมอยู่ด้วย

ด้วยเหตุนี้ปัญหาทางทฤษฎีที่เกิดขึ้นก็คือ การค้นหาเงื่อนไขของผู้ที่ขัดแย้งกว่าในการตีความโลกร่วมกันดังกล่าวข้างต้นนี้ ซึ่งเป็นผู้ให้ความชอบธรรมต่อกฎระเบียบทางสังคมที่ครอบงำพวกเขาอยู่ ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เฉพาะในสาขาของผู้ปกครองเท่านั้นหากแต่ในพรรคชนของพวกเขาก็ด้วย นักปรัชญาและนักมานุษยวิทยาบางคน เช่น Deleuze และ Guattari ในหนังสือชื่อ *L'Anti-Oedipe* หรือ Lefort และ Clastres ในการวิเคราะห์ของเขาถึงงานของ La Boétie เรื่อง *Discourse on Voluntary servitude* นี้ได้อ้างเอาตัวอย่าง 2-3 ตัวอย่างเกี่ยวกับชนเผ่าดั้งเดิม ซึ่งเลือกขึ้นมาอย่างคร่าว ๆ แต่ละยุคเดียวกันก็มีความใหม่อย่างรอบคอบ เพื่อที่จะแสดงให้เห็นชนชั้นและรัฐ (ซึ่งอย่างไรก็ตามไม่ใช่สิ่งเดียวกันแน่นอน) เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการปรารถนาพื้นฐานของ

บางคนที่ต้องการมีทัศนคติเดียวกันกับที่บางคนต้องการเป็นทาส¹⁰ อย่างไรก็ตามการเกิดขึ้นของรัฐ, ทหารราช หรือ "บุรุษหมายเลขหนึ่ง" นั้นยังคงอธิบายไม่ได้ภายใต้ขอบเขตพัฒนาการภายในของสังคมกึ่งเคม กล่าวสำหรับผู้เขียนเองนั้นผู้เขียนไม่รู้สึกว่าคุณชนชั้นสามารถเป็นการเวียนว่ายตายเกิดของความปรารถนา แม้ว่าผู้เขียนเองจะไม่ปฏิเสธถึงอำนาจของความปรารถนา ความรู้สึก ตลอดจนพลังที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวของปัจเจกบุคคลและสังคมก็ตาม แต่ผู้เขียนมีความรู้สึกมากกว่า เราพบว่าตัวเรากำลังเผชิญอยู่กับข้อขัดแย้งที่ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงกับข้อเสนอแนะของ Clusters, Guattari, Lefort ฯลฯ ข้อขัดแย้งอันนั้นก็คือ ชนชั้นจะเกิดขึ้นได้อย่างชอบธรรมในสังคมที่ปราศจากชนชั้นเท่านั้น หรืออย่างน้อยที่สุด ในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่ยาวนาน โดยที่ความชอบธรรมในการก่อรูปของชนชั้นนั้นจะต้องมีอิทธิพลครอบงำเหนือบทบาทของความรุนแรง การแย่งชิงสิทธิ การหักหลัง และอื่น ๆ มาเป็นเวลานาน

ขอให้เราพิจารณาตัวอย่างจากชาวเผ่าโซ (The So) ของอุยกูร์ที่เป็นพวกทำเกษตรกรรมตามที่ Charles และ Elizabeth Laughlin ได้ศึกษาเอาไว้¹¹ เพราะปรากฏว่าในบรรดาคนทั้งหมดประมาณพันคนที่ประกอบกันขึ้นเป็นเผ่าโซนั้น อำนาจทางการเมืองและทางศาสนาคอยอยู่ในมือของ 50 กว่าคนเท่านั้นเอง ซึ่งเป็นคนที่สูงอายุอันเป็นตัวแทนของกลุ่มชนที่เป็นพวกเดียวกันที่มีอยู่มากมาย ทั้งนี้โดยนับสายเลือจากทางพ่อ กลุ่มคนผู้ซึ่งอำนาจเหล่านี้จะเป็นคนของสังคมกึ่งเคมที่เรียกกันเฉพาะว่า Kenisan โดยจะมีอำนาจเฉพาะ

ในการศึกต่อกับบรรพบุรุษรวมทั้งพระเจ้าของพวกเขาซึ่งเป็นผู้ควบคุมฝน สุขภาพอนามัย และความเจริญรุ่งเรือง ฯลฯ และเมื่อเราวิเคราะห์กิจกรรมของคนเหล่านี้จะเห็นว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้เข้าไปแทรกแซงเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ฝนตก การรบนานศาลกล่าวขบไล่ความเจ็บป่วย ปกป้องภัยจากศัตรู กล่าวโดยสรุปก็คือ ทำกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรม ความสงบสุข และความเจริญรุ่งเรืองของเผ่า ในขณะที่ไม่มีตำรวจ แต่จะมีการช่มช้อย่างถาวรที่ทำให้ความยุติธรรมไม่อาจเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างก็คือ ถ้ามีใครคนใดคนหนึ่งพยายามที่จะคิดค่อสื่อสารกับบรรพบุรุษของเขาและทำทนายการผูกขาดอำนาจดั้งเดิมของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ เขาก็จะถูกประทุษร้ายว่าเป็นบ้าและถูกบังคับให้กินอุจจาระของตัวเอง ฉะนั้นเราสามารถเห็นได้ว่า ไม่มีการยินยอมที่ปราศจากความรุนแรง แม้จะดูเหมือนราวกับว่าความรุนแรงนั้นยังอยู่ไกลออกไป

อย่างไรก็ตามก็เป็นการผิดที่จะจินตนาการว่าในท้ายที่สุดจะมีอำนาจของการครอบงำและการกดขี่ที่มีพื้นฐานอยู่บนความรุนแรงและความน่าสะพรึงกลัวใดๆ หรือไม่ก็อยู่บนการยินยอมจำนนโดยสิ้นเชิงจากสมาชิกทั้งหมดของสังคม กรณีเช่นว่านี้จะเป็นกรณีที่จำกัดมากและจะมีได้ก็เพียงในระยะเวลาอันสั้น ๆ และเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของกระบวนการวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้รวมถึงแม้แต่สังคมที่วางพื้นฐานอยู่บนชัยชนะทางสงคราม ดังเช่น อาณาจักรมอสซี (Mossi) ของพวกยาเตงก้าที่ Michel Izard ได้วิเคราะห์อย่างยอดเยี่ยมก็ตาม¹² ดังจะเห็นได้ว่าหลังจากได้ชัยชนะแล้ว ผู้ชนะยังต้องเล่นบทบาทต่อไปโดย

ผ่านสถาบันที่รองรับโดยการยินยอมบางส่วนของผู้
 แพ้ที่มีต่อการปกครองของตน ซึ่งเราจะเห็นได้จาก
 พิธีราชาภิเษกของกษัตริย์องค์ใหม่ที่ขึ้นอยู่กับการ
 เดินทางไปเยี่ยมผู้แพ้ที่เรียกว่า*การเดินทางของริงู*
 (Ringu journey) โดยกษัตริย์ผู้ได้รับเลือกขึ้น
 มาจากการออกเสียงของบรรดาผู้ชนะ จะแต่งตัว
 ซอมซ่อ ไปเยี่ยมผู้แพ้มุ่บ้านแล้วห่มผ้าขึ้นเส้าเพื่อ
 เอาชนะใจผู้แพ้ให้ยอมรับนับถือคนในฐานะที่เป็น
 กษัตริย์ และหลังจากนั้นก็แต่งตัวด้วยเครื่อง
 ประดับประดาอย่างดีให้สมกับเกียรติยศ พร้อมทั้ง
 ประทับอยู่บนหลังม้าขาวเดินทางกลับสู่เมืองหลวง
 ดังนั้นเราสามารถตั้งเป็นข้อสมมุติฐานได้คง
 ค่อนข้างว่า ความสัมพันธ์ที่ครอบงำและกกดขี่เอา
 วัคเอาเปรียบที่กำหนดขึ้นภายในสังคมที่ปราศจาก
 ชนชั้น และที่ผลิตขึ้นใหม่ได้เป็นระยะเวลาหนึ่ง
 นั้นจะต้องแสดงตัวตัวเองออกมา ในฐานะเป็นการ
 แลกเปลี่ยนอย่างหนึ่ง ซึ่งก็คือการแลกเปลี่ยน
 การให้บริการนั่นเอง และนี่เองที่ทำให้กษัตริย์
 ได้รับการยอมรับจากคนข้างล่าง และสามารถ
 เอาชนะใจผู้ถูกปกครองได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะมี
 ความยินยอมอย่างยอมจำนนหรือไม่ก็ตาม ขณะ
 เดียวกันเราสามารถกำหนดกรอบข้อสมมุติฐานได้ว่า
 ในบรรดาปัจจัยที่นำไปสู่การแตกต่างภายในและ
 รวมถึงก่อให้เกิดลำดับชั้นอันใหม่ของสถานภาพ
 สังคมนั้น ในท้ายสุดจะมีพื้นฐานอยู่บนการแบ่ง
 แยกกันเป็นชั้นตอน วรณะ และชนชั้น เป็น
 กฎที่จำเป็นสำหรับข้อเท็จจริงที่ว่าบริการของผู้ปก
 ครองนั้นมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกจาก
 พลังและปรากฏการณ์ทั้งหลายที่ (ในสายตาของ
 คนที่อยู่ในสังคมเช่นนั้น) ควบคุมการผลิตขึ้นใหม่
 ของจักรวาลและของชีวิต

การผูกขาดปัจจัย (สำหรับเราก็คือเงินคณา
 การ) ของการผลิตขึ้นใหม่ของจักรวาลและของ
 ชีวิตนั้นจะต้องมาก่อนการผูกขาดปัจจัยการผลิต
 ทางวัตถุซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ เพราะปัจจัยการ
 ผลิตทางวัตถุซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ เพราะปัจจัย
 การผลิตทางวัตถุนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถและจะ
 ต้องผลิตเพื่อทำการผลิตขึ้นใหม่ ซึ่งมองเห็นได้
 เป็นสิ่งที่เห็นได้ไม่ยาก ในคอนัน คุลยภาพที่มีชั้น
 ระหว่างบริการ (ที่แลกเปลี่ยน) อันได้แก่ บริ
 การที่ผู้ปกครองเป็นผู้จัดทำขึ้นจะกลายเป็นสิ่ง
 จำเป็นมูลฐานที่ราบเท่าที่ยังเกี่ยวข้องกับ โลกส่วน
 หนึ่งที่ไม่มองเห็น ในขณะที่บริการของผู้อยู่ใต้ปก
 ครองค่อนข้างเป็นสิ่งเล็กน้อย ไม่สลักสำคัญอะไร
 ราบเท่าที่บริการนั้นเป็นสิ่งที่เป็วัตถุและมองเห็น
 เห็นได้ และในชั้นตอนสุดท้ายก็คือ การเกิดขึ้น
 ของชนชั้นซึ่งได้ถือเอารูปแบบของการแลกเปลี่ยน
 ที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยผู้ปกครองได้ประโยชน์มาก
 กว่าผู้ถูกปกครอง และเราอาจจะเรียกสิ่งนี้ได้ว่า
 “ความรู้สึกแปลกแยกชั้นสูงสุด” อย่างไรก็ตาม
 ผู้ปกครองจะต้องให้ “ข้อพิสูจน์” ว่าชีวิต
 ของไพร่ฟ้าประชาชนนั้นคงพึ่งพากับพวกเขา
 ตัวอย่างอื่นหนึ่งที่มีผู้เขียนยกมากล่าวในที่นี้ก็คือ
 กษัตริย์บางองค์ของพวกเขาที่พริกั้นจะถูกประหารชีวิต
 เมื่อแก่เฒ่าหรือไม่แข็งแรง เพราะฐานะดังกล่าวนี้
 ของพระองค์จะก่อให้เกิดผลผลิตเสียหาย เกิดโรค
 ระบาดและความหายนะอื่น ๆ

ในที่นี้ผู้เขียนขอเสนอเป็นเค้าโครงว่าการ
 เปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นภายในเงื่อนไขที่แน่นอนอัน
 หนึ่งกล่าวคือ ในกรณีของการตั้งถิ่นฐานเมื่อไม่
 นานมานี้ของประชาชนที่ยังชีพโดยการเข้าป่าล่า
 สัตว์และเก็บผลผลิตจากป่าและผลของการเจริญเติบโต

โครงการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสำหรับ
ในกรณีเหล่านี้การพึ่งพาของคนบ่าที่มีต่อธรรมชาติ
เดือนหมดไป โดยค่อย ๆ มีการพึ่งพาธรรมชาติที่
ปรุ้งแค้นแล้วของมนุษย์ที่มีอารยธรรมแทนโดย
ที่มนุษย์ทำการผลิตสิ่งขึ้นใหม่เอง บางทีภายใต้
เงื่อนไขเช่นนี้เองที่ศาสนาได้พัฒนาไปในทิศทางที่
จะนำมาซึ่งลำดับชั้นทางสังคมที่มีเสถียรภาพ
ตลอดจนระบบขุนนาง รวมทั้งสร้างเงื่อนไขอย่าง
หนึ่งอย่างใดสำหรับการวิคเอาแรงงานที่เพิ่มขึ้น
จากคนธรรมดา ตัวอย่างที่สำคัญของกรณีนี้ก็กือ
การศึกษาถึงพวกทิกอเปีย (Tikopia) โดย
Firth¹³ ในงานชิ้นนี้ Firth ชี้ให้เราเห็นว่า
พวกขุนนางซึ่งมีอำนาจผูกขาดอย่างสมบูรณ์ในการ
ติดต่อกับพระเจ้าและบรรพบุรุษ แต่พวกเขาก็พอ
ใจแก่ผลประโยชน์ทางวัตถุและสถานภาพใน
กระบวนการผลิต (ไม่ได้หวังอะไรมากไปกว่านี้—
ผู้แปล)

ในที่สุดเราก็มาถึงปัญหาสุดท้ายที่ว่า การพูด
ถึงเรื่อง “ชนชั้น” และ “รัฐ” ในสังคมที่มีการ
แบ่งชั้นตอน เช่น สังคมก่อนทุนนิยม สังคม
โบราณ หรือสังคมที่ประหลาดออกไป จะไม่เป็น
การเล่นคำหรือ? ในประการแรก ผู้เขียนใคร่
เสนอแนะให้บรรดามาร์กซิสต์ทั้งหลายควรกลับไป
อ่านหนังสือของมาร์กซ์เรื่อง **The German
Ideology** ใหม่อีกครั้งอย่างละเอียดในงานชิ้นนี้
มาร์กซ์ได้ชี้ให้เห็นอย่างถนัดถึงข้อแตกต่างระ-
หว่างลำดับชั้นหรือฐานันดร (ถึงที่ได้เสนอออก
มาเป็น “ฐานันดรที่สาม”) และชนชั้น ซึ่งชนชั้น
ก็คือ กลุ่มสังคมที่ถูกกำหนดขึ้นจากความสัมพันธ์
ที่คนมีต่อบริษัทการผลิตแต่เพียงอย่างเดียว ฉะนั้น
ชนชั้นในที่นี้จึงไม่ใช่ลำดับชั้นของตำแหน่งแห่งที่

และสถานภาพในสังคมขุนนางทางตะวันออก
หรือลำดับชั้นที่ใช้เป็นเครื่องมือในการปกครอง
ของรัฐกรีกโบราณหรือรัฐลาติน ทั้งนี้ระบบทุน
นิยมได้ทำให้เห็นความสัมพันธ์ทางสังคมง่ายขึ้น
โดยการใช้เกณฑ์ทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว
เป็นตัวกำหนดสถานภาพของปัจเจกบุคคลใน
สังคม ดังนั้น คำว่า “ชนชั้น” ที่มาร์กซ์ใช้ใน
สังคมโบราณหรือสังคมยุคกลางเพื่อแสดงถึงลำดับ
ชั้นนั้น จะหมายถึงอะไร? แน่แน่นอนว่ามาร์กซ์ไม่ได้
หมายความว่าเราจะต้องมองหาชนชั้นที่ซ่อนอยู่
เบื้องหลังลำดับชั้น ทั้งนี้แม้ว่ามาร์กซิสต์ท่านนั้นที่
จะมองเห็น “ชนชั้น” เพราะชาวกรีกหรือโรมัน
ซึ่งเป็นผู้กระทำ (ตัวละคร) ในประวัติศาสตร์ไม่
อาจแลเห็นสิ่งนี้ (ชนชั้น) ได้ สิ่งที่มาร์กซ์หมายถึง
ถึงก็คือเราจะต้องตีความความแตกต่างทางสังคม
เหล่านี้ด้วยการค้นหาสาเหตุจากพื้นฐานทางวัตถุ
ภายในความสัมพันธ์ทางการผลิต และโดยการตั้ง
เอาลักษณะที่ขูครึกที่อยู่ในความสัมพันธ์ที่เอารัด
เอาเปรียบที่มนุษย์กระทำต่อมนุษย์ด้วยกันออกมา
ให้ได้

เราสามารถโยงการวิเคราะห์ข้างต้นนี้เข้ากับ
สองส่วนแรก อันได้แก่ การให้คำจำกัดความถึง
ความสัมพันธ์ทางการผลิตและอธิบายถึงการครอบ
งำโดยโครงสร้างส่วนบนที่เราเสนอมาแล้วได้หรือไม่? แน่แน่นอนเราสามารถทำได้ โดยผู้เขียนจะ
ยกตัวอย่างจากกรณีของเมืองเอเธนส์มาช่วยในการ
อธิบายเรื่องนี้ ข้อเท็จจริงที่เราสามารถเห็นได้ใน
เอเธนส์ก็คือ ความสัมพันธ์ทางการเมืองในคร-
รัฐเอเธนส์ทำหน้าที่เสมือนเป็นความสัมพันธ์ ทาง
การผลิต ขณะเดียวกันก็ครอบงำความรู้สึกนึกคิด
และการกระทำของสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะ

เสรีชนหรือทาส ตลอดจนข้อกัณฑ์ให้ความชัดแจ้งระหว่างเสรีชนกับทาสแลเห็น ได้โดยตรงในระดับของการเมือง ในบางส่วน สถานทีและรูปแบบของความสัมพันธ์ทางการผลิตและความเกี่ยว โยงสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเป็นส่วนตัวทางการเมืองก็มีส่วนทำให้ทาส ไม่อาจคิดหรือเป็นไปได้สำหรับทาสที่จะเกิดจิตสำนึกทางการเมืองจากสภาพของปัญหาที่เป็นอยู่และนำไปสู่การต่อสู้ทางการเมืองโดยตรง เพื่อยุติการต้องตกเป็นทาสรับใช้และถูกกดขี่ขูดรีด แต่กระนั้นก็ตาม ระบบทาสกลับมีเป้าหมายที่จะเล็กจะน้อยที่จะสะสมอุปสรรคภายในตัวระบบซึ่งทำให้ระบบอ่อนแอลงในระยะยาว และ

ทำให้เกิดการชงกัณฑ์ขึ้นอย่างช้า ๆ แต่หลายสิ่งหลายอย่างก็จะต้องบังเกิดขึ้น รวมทั้งการบุกรุกของพวกอนารยชนก่อนที่ความสัมพันธ์แบบทาสจะแผ้วทางไปสู่รูปแบบของการครอบงำ แบบอื่นเสียอีก ฉะนั้น การเข้าใจและตระหนักถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดข้อจำกัดทางความรู้สึกอย่างมาก แต่สิ่งนี้ก็ไม่สามารถมีอิทธิพลเหนือสิ่งที่กำหนดมาแล้ว โดยลักษณะของความสัมพันธ์ทางการผลิตและกำลังการผลิตซึ่งดำรงอยู่ในสังคม บางทีสิ่งนี้กระมังที่เป็นความหมายของ “ความจำเข็นทางประวัติศาสตร์”¹⁴

หมายเหตุท้ายบทความ

* Maurice Godelier เป็นศาสตราจารย์ทางด้านมานุษยวิทยาและเศรษฐศาสตร์ และเป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษามานุษยวิทยาเศรษฐกิจ ณ Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales ปารีส Godelier เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1934 เริ่มต้นชีวิตนักวิชาการด้วยการเป็นนักปรัชญา โดยจบการศึกษาที่นั่นเมื่อปี ค.ศ. 1959 จาก Ecole Normale Supérieure (สถาบันผลิตคนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงของฝรั่งเศส อาทิเช่น Jean Paul Sartre, Louis Althusser เป็นต้น ฯลฯ) ในระหว่างปี ค.ศ. 1960 – 62 Godelier ได้ทำงานร่วมกับ Charles Bettelheim นักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำคนหนึ่งของฝรั่งเศส ต่อมาในปี ค.ศ. 1963 ได้เข้าร่วมงานกับ Claude Levi-Strauss นักมานุษยวิทยาที่มีชื่อมากที่สุดคนหนึ่งของโลกในปัจจุบันที่ Laboratoire d'Anthropologie Sociale ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Collège de France การทำงานร่วมกับนักคิด 2 ท่านนี้มีส่วนอย่างมากในการหล่อหลอมความสนใจและแนวคิดของ Godelier โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Levi-Strauss ซึ่งเป็นนักทฤษฎีที่สำคัญทางด้าน Structuralism และจุดนี้เองที่ทำให้ Godelier ให้ความสนใจและทุ่มเทเวลาให้กับการศึกษาอันควำวิจัยทั้งทางด้านทฤษฎีและวิจัยสนามในสาขามานุษยวิทยาเศรษฐกิจ โดยใช้ทั้งลัทธิมาร์กซ์และ Structuralism ที่สำคัญก็คือ Godelier เป็นหนึ่งในการบุกเบิกการศึกษาจากมานุษยวิทยาเศรษฐกิจด้วยแนวการวิเคราะห์ของลัทธิมาร์กซ์ (Marxist Economics Anthropology) เพื่อวิพากษ์การศึกษาจากมานุษยวิทยาแบบดั้งเดิมที่ถ่วงน้ำหนักครอบงำด้วยมานุษยวิทยาแบบโครงสร้างหน้าที่ (Structuralist-functional Theory) และในอีกด้านหนึ่งใช้การวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์แบบนีโอ-คลาสสิก (Neo-Classical Economics) เป็นหลัก

(นักมานุษยวิทยาเศรษฐกิจมาร์กซิสต์ของฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงคู่มา กับ Godelier ก็คือ Claude Meillassoux นอกจากนี้ Godelier ยังได้พัฒนาการศึกษาวิเคราะห์สังคมก่อนทุนนิยมออกไป ซึ่งมาร์กซิสต์คลาสสิกไม่ค่อยได้ศึกษาเอาไว้มากนัก โดยเน้นความสำคัญถึงบทบาทของระบบเครือญาติเป็นโครงสร้างส่วนบน อย่างไรก็ตาม เราอาจถือได้ว่า Godelier เป็น Structuralist Marxist

งานที่สำคัญของ Godelier ได้แก่ *Rationalite et irrationalite en Economie* (Paris : Maspero, 1966, English translation, London, 1973) เป็นงานศึกษาค้นคว้าของ Godelier เองที่เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1958 (เข้าใจว่าเป็นวิทยานิพนธ์ชั้น Doctorate d'Etat ของ Godelier) งานชิ้นนี้มีลักษณะหนักไปทางปรัชญาและมุ่งตอบปัญหาสำคัญ 2 ประการคือ หนึ่ง อะไรคือความสมเหตุสมผล (rationality) ของระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ที่ผ่านมาในอดีตและยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน และ สอง มีเงื่อนไขสภาพการณ์ที่จำเป็นอะไรบ้างสำหรับที่เราจะเข้าใจระบบเศรษฐกิจทั้งหลายเหล่านี้ให้มีเหตุผล หนังสือของ Godelier อีกเล่มหนึ่งที่สำคัญก็คือ *Horizon, trajets Marxistes en anthropologie* (Paris : Maspero, 1973, English Translation *Perspective Marxist Anthropology*, Cambridge, 1977) เป็นหนังสือรวมบทความด้านมานุษยวิทยาเศรษฐกิจแบบลัทธิมาร์กซ์ หลายบทความเป็นผลการวิจัยสนามของ Godelier เอง นอกจากนี้ Godelier ได้เขียนคำนำ (Preface) ขนาดยาว (129 หน้า) ให้กับหนังสือชื่อ *Sur les sociétés précapitalistes* (Textes choisis de Marx, Engels, Lenine) ของ Centre d'Etudes et de Recherches Marxistes พิมพ์โดย Editions Sociales, Paris, 1970 และยังเป็นบรรณาธิการหนังสือชื่อ *Un domaine contesté : l'anthropologie économique* (Monton Editeur, Paris, 1974) ซึ่งเป็นหนังสือรวมบทความต่าง ๆ ด้านมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่แปลมาจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ นอกจากนี้หนังสือข้างต้นแล้วยังมีบทความอีกหลายชิ้นของ Godelier ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมีชื่อหรือเสนอในการสัมมนาวิชาการที่สำคัญควรจะนำมากล่าวในที่นี้ (เลือกเฉพาะที่เป็นภาษาอังกฤษ) ได้แก่

1) "Modes of Production, Kinship, and Demographic Structures", in Maurice Bloch (ed.), *Marxist Analyses and Social Anthropology*, Malaby Press, London, 1975.

2) "The Concept of The 'Asiatic Mode of Production' and Marxist Models of Social Evolution", in David Seddon (ed.), *Relations of Production : Marxist Approaches to Economic Anthropology*, Frank Cass, London, 1978.

3) "Politics as 'infrastructure' : an anthropologist's thoughts on the example of classical Greece and the notions of relations of production and economic determination", in Freedman and Rowlands (eds.), *The Evolution of Social System*, Duck worth, London, 1978.

เชิงอรรถ

1. บทความชิ้นนี้เขียนขึ้นตามคำเชิญของวารสาร *Dialectiques* เนื่องในโอกาสจัดทำฉบับพิเศษว่าด้วย "มานุษยวิทยา" (No. 21, Automne 1977) ทั้งนี้เป็นการสรุปข้อสมมุติฐานจากหนังสือของผู้เขียน เรื่องเดียวกันกับบทความคือ *Infrastructures, Sociétés, Histoire* ซึ่งจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Gallimard และลงวางตลาดในปลายปี 1979 หรือต้นปี 1980
 [หมายเหตุผู้แปล: เท่าที่ทราบ หนังสือชื่อดังกล่าวนั้นของ Godelier มิได้มีการจัดพิมพ์แต่อย่างใด นับตั้งแต่ปี 1974 เป็นต้นมา มีหนังสือของ Godelier ออกมาอีก 2 เล่มคือ
 1. *La production des Grands Hommes*, Fayard, 1982. (เป็นงานวิจัยสนามทางด้านมานุษยวิทยา)
 2. *L' idéal et le matériel, Pensée, economics, sociétés*, Fayard, 1984. ในหนังสือเล่มหลังที่ออกเมื่อปี 1984 ซึ่งเป็นการรวมบทความต่าง ๆ ของ Godelier นั้นมีบทความเรื่องหนึ่งชื่อ "La part idéelle du réel" (หน้า 167-220) พิมพ์ครั้งแรกในวารสาร *L' Homme XVIII* (3-4), 1978, PP. 155-188 (บทความนี้แปลเป็นภาษาอังกฤษในชื่อ "The Ideal in the Real") บทความนี้เนื้อหา บางส่วน คล้ายกับบทความที่ผู้แปลนำมาแปลลงในวารสารนี้ แต่มีหลายละเอียดมากกว่า]
2. Karl Marx, 'Preface to A Contribution to the Critique of Political Economy', appendix to *Early Writings*. Pelican/NLR edition, London 1974, P. 425.
 3. ดู Joseph Needham, *Science and Civilization in China*, Cambridge 1954—, และ e.g. A.G. Haudricourt and M. J-B. Delammare, *L' homme et la Charrue à travers le monde*, Paris 1955.
 4. ดูตัวอย่างเช่น Henri Frankfort, *Archaeology and Sumerian Problem*, Chicago 1932 ; A. Leo Oppenheim, *Ancient Mesopotamia : Portrait of a Dead Civilization*, Chicago 1964; และ Robert McCormick Adams, *Land behind Baghad: A History of Settlement on the Diyala Plains*, Chicago 1965.
 5. ดู Claude Meillassoux, *Anthropologie économique des Gouro de Côte d' Ivoire*, Paris 1965.
 6. ดู Alfred R. Radcliffe-Brown, *The Social Origin of Australian Tribes*, Oceania Monographs No. 1, Sydney n.d. ; and *Structure and Function in Primitive Society*, London 1952.

7. ดู Louis Dumont, *La civilisation indienne et nous*, Paris 1964 ; *From Mandeville to Marx : the Genesis and Triumph of Economic Ideology*, Chicago 1977; และ *Homo Hierarchicus : The Caste System and its Implications*, London 1970.

8. ดู Edouard Will, *Histoire politique du monde hellénistique*, Nancy 1966 ; *Korinthiaka*, Paris 1955, เป็นต้น.

9. Pierre Bonte, 'Le problème de l'Etat chez les Touareg Kel Gress', *Cahiers du CERM*, No. 121, pp. 42-62 ; 'Social Formations of the nomadic peoples' in J. Friedmann and N. Rowlands (ed.), *Evolution of Social Systems*, London (forthcoming).

10. Gilles Deleuze and Félix Guattari, *L'Anti-Oedipe*, Paris 1972 ; Claude Lefort และ Pierre Clastres, afterword to Miguel Abensour's new edition of sixteenth-century French philosopher Etienne de la Boétie's *Discours sur la servitude volontaire*, Paris 1976.

11. ดู 'Kensan : economic and social ramifications of the ghost cult among the So of north eastern Uganda', in *Africa* (London), Vol. 42, No. 1, Jan. 1972.

12. Michel Izard, 'Mission chez les Mossi du Yatenga', in *L'homme*, VI, No. 1, Jan. 1966 ; *Introduction à l'histoire des royaumes Mossi*, Paris 1970 ; *Traditions historiques des villages du Yatenga*, Paris 1965.

13. Raymond Firth, *We, the Tikopia*, London 1936; *the Work of the Gods in Tikopia*, London 1940, เป็นต้น.

14. เมื่อพิจารณาถึงข้อสรุปและการตระหนักถึงของเรา ผู้เขียนขอขยายความคิดในเรื่องนี้ประเด็นหนึ่งคือ ตัวอย่างจากข้อเท็จจริงที่ว่าระบบเครือญาติเป็นปัจจัยหลักที่ครอบงำอยู่ในสังคมกล่าวนี้ ฉะนั้นปัญหาต่างๆ ทุกปัญหาและเหตุการณ์ทุกเหตุการณ์จะแสดงออกมาในรูปของปัญหาเรื่องระบบเครือญาติ ในกรณีของกรีกโบราณ เนื่องจาก "การเมือง" เป็นปัจจัยหลักที่ครอบงำ ฉะนั้นปัญหาทุกอย่างจึงแสดงออกมาในรูปของ "การเมือง" จากสภาพการณ์และรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ในแต่ละกรณีจะมีรูปแบบเฉพาะที่ดวงตา อันเกิดจากผู้กระทำในประวัติศาสตร์ เมื่อพิจารณาจากเงื่อนไขของการดำรงอยู่ในขณะนั้น ด้วยเหตุนี้วิธีการผลิตแต่ละอันจะก่อให้เกิดเรื่องลึกลับประจักษ์การณ์เกิดขึ้น ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากด้านความเข้าใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมนั้น ๆ มีอยู่ภายใต้กรอบและพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งวิธีการทางทฤษฎีของเราจะเป็น "การเอาภาพดวงตาที่สังคมก่อให้เกิดมาเป็นข้อเท็จจริง".